

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 46 (244) - joi 13 noiembrie 1958

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

Partidul și creația mea

„Să fii partidului oștean”

Anul 1958 este al douăzecilea de când, în Sighisova, mi s-a tipărit în două cărți de versuri tufelată de N. D. Cocos, și al treizecilea de când, într-o foarte literară a lui Tudor Arghezi, nu mai mare decât o bătaie, mi-au apărut primele încercări poetice originale.

Mi-aduc aminte eteodată de aceste timpuri de mult trecut. Ce greu îmi era la început să scriu. Mi se scrie-le-mi lipseau, nici mesteșugul, nici o tehnică, de a lega între ele, așa ca să întruclipeze imagini. Altfel era bănu, cum spun ardelii: nu aveam despre ce să scriu. Mi se părea că Alexandri, Eminescu, Macedonski, Coșbuc, Goga, Arghezi au spus tot despre tot ceea ce e frumos și mă simțeam adesea un stingaci uenoc al lor sau al altor maeștri ai altor popoare. Mi se părea că moi o pană veche într-o câlmărară cu cerneală uscată.

Dar îată că după ani de căutare cornea la început să se umfle și să dădălească în vasul ei devenit neincăpător, iar pana să joace sprintină de hirtie! Ce se întâmplase? De unde bogăția de probleme și dorința irezistibilă de a le comunica în versuri semănător?

Venirea lui Hitler la conducerea Germaniei și fascizarea ei fugerătoare mi-a cimentat, prin ororile fascismului, în suflet o ură pe care nimic n-o poate dinamita. Am luat apoi cunoștință de glorioasă luptă a comunistilor români, de greva cefeștilor din 1933 la Grivița, și mi s-a umplut sufletul de mînie împotriva domnilor din România, singurei călăi ai muncitorilor greviști, dar și de mîndrie că, în acele momente când în Europa creștea talazul fascismului, în țara mea se ridica o stîncă.

Toate acestea mi-au indicat cu roșu drumul spre acea ce luptă împotriva fascismului, spre acea ce susținea cauza oamenilor muncii. La început nu mi-am dat seama că această nouă situație, această atitudine schimbată față de viață va pune capăt și secetei de probleme literare în care mă zbateam. Dar când mi-a venit să scriu despre acest nou drum în viață, despre această perspectivă, blocată de mîni și de neguri, dar și despicată de văi luminoase, am simțit că vreau să le vorbesc oamenilor. Îată ce nu era nici în Alexandri, nici în Eminescu, nici în Macedonski, nici în Coșbuc, nici în Goga, nici în Arghezi pe atunci. De atunci m-am simțit un om cărui s-a arătat un drum și nu se mai învîrte neșterit în răsărit, de atunci pacă mi-a săpat cineva în suflet o fîntînă cu izvoare bogate. Aceasta îndrumare, inițial mai mult o îndreptare personală către un țel sovietic, eu abateri spre focuri mincinoase de pe comori inexistente, s-a transformat într-o orientare conștientă, cu obiective clare, în urma contactului nemijlocit cu mișcarea muncitorească. Rezultatul a fost rapidă mare dezvoltare literară și apariția primului volum, exact în liniile lui principale pe idei revoluționare, deși nu fără confuzii unenori.

Drumul apucat o dată, chiar dacă pe el stă și urme în zig-zag, l-am ținut una înaintea, iar carul poeziei de atunci incoace nu l-am băgat în șanț, măcar că erau gropi și întinerice destul. Meritul este al Partidului Comunist din România, care pe oamenii ce s-au îndreptat spre el a căutat să-i țină mereu aproape. Meritul meu a fost numai de a fi iubit de poporul muncitor, de a fi crezut

în cel ce voiau să-l creze o aomăi dreptăți și de a fi fost pasionat de mesteșugul acrisului.

Desigur, n-a fost ușor în acele timpuri să trec, cu cîntece potrivnice unei lumi asupritoare și prădătoare, prin toate hățșurile, capcanele, ispitele și mai cu seamă sub ochii veșnice alenii ai organelor de control, cenzura burgheză și Siguranța Generală. Totuși, recitile primele volume ale mele: „Cîntece de pierzanie”, „Cîntecul noi”, „Orașul pierdut”, „Poezii” și „Un om așteaptă răsăritul”, scrise în timpuri cumplite, ultimele două în plin război, ele rezistă îndeosebi prin mizeul lor revoluționar al cărui autor este de fapt partidul.

Școala lui, cu ideile mari ale comunismului și cu lupta patriotică și revoluționară dusă de clasa muncitoare mobilizînd poporul, școala pe care am frecventat-o atunci pe ascuns, m-a fost larg deschisă după actul revoluționar de la 23 August 1944 și în anii ce-au urmat. Fără să mă consider cine știe ce înzestrat, mă simt totuși unul din școlarii cel puțin dornici și silitori de-a se pătrunde și de-a aplica în practica poetică de fiecare zi învățătura marxism-leninismului și lupta multiplă, bogată a partidului, precum și toate indicațiile lui, în construirea, pe toate planurile, a României socialiste.

Esti comunist, fii deci erou!
Răspunzi de fericirea lumii
Aici pe suprafața lumii
În evul luminos și nou,

sînt versuri pe care le-am spus nu numai pentru alții, ci și pentru mine însuși. Aceasta răspundere, pe care o împărtășesc împreună cu toți tovarășii mei poezi, devotați cauzei socialismului și a păcii, și care nu este decât însușirea conștientă a punctului de vedere al partidului și a îndrumării sale pe tărîm cultural, artistic și cetățenesc, mă face să nu simt istovire în muncă și să în cu strălucire drumul realismului socialist, pentru a reda într-o formă de poezie cit de cit ceva din măreția timpurilor noastre. Numărul cărților mele după Eliberare a crescut, dacă e să număr și pe cele de critică și proză, a crescut de la cinci la douăzeci, cele mai multe fiind de versuri, realizate în mai puțini ani decît mi-a trebuit pentru un pătrar din numărul lor înainte de Eliberare. Totuși, eu le scoatesc pe toate numai niște modeste încercări, debuturi mereu reușite, către o desăvîșire artistică și cetățenească, pe care probabil nu voi atinge-o niciodată complet și care cred că se rezumă în aceste versuri, deziderat și îndreptat:

Să fii partidului oștean
Gata mereu în gînd și faptă
Să dai o judecată dreaptă
Și să nu tremuri de dușman.

Acet drum, care nu este ușor, căci necontenit cere o împotrărire a cunoștințelor teoretice și practice, precum și un contact fără întrerupere cu realitățile vieții, este pentru mine singurul mergînd către adevărată libertate a omeniții și către deplină deslășurare, în pace, a forțelor ei creatoare, și acet drum duce în comunism.

Mihai Beniuc

PIESE NOI ÎN REPERTORIILE TEATREILOR SOVIETICE

Teatrele noastre, aliate acum la început de stațiune, au pus în repertoriul lor piese interesante și atrăgătoare, care aduc în scenă caractere semnificative, evenimente importante și conflicte veridice. Aproape toți dramaturgii au oferit teatrelor piese noi, împletindu-și propriile eforturi creatoare cu avîntul general al muncii cu care poporul nostru înfrîngă cel de al XXI-lea Congres al Partidului Comunist.

Printre piesele noi sînt două drame ale lui N. Pogodin: „A treia patetică” și „Mica studentă”. În „A treia patetică” piesă care încheie trilogia închinată marelui Lenin, începută cu „Omul cu arma” și „Orologiul Kremlinului”, dramaturgul a înfățișat figura profund umană a lui Lenin în zilele tragice ale bolii care i-a adus moartea. Prezența nemuritoare a lui Lenin în fațete și în gîndurile poporului constituie tema acestei piese importante,

articol scris pentru „Gazeta Literară”

de vastă cuprindere a evenimentelor și caracterelor omeniții. În „Mica studentă” Pogodin înfățișează un crîmpe din viața tineretului nostru universitar, arătînd cum se consolidează și se călește o fire tină. Dramaturgul dezaprobă în această piesă a sa complicațiile sufletesti cultivate intenționat, ca și atitudinea de răceală față de oameni care se poate transforma în indifferență sau chiar cruzime.

Dramaturgul Victor Rozov termină și el acum piesa „O luptă înegrită”, închinată deasemenea tineretului, afirmînd dreptul celor încă foarte tineri la dragoste, la căsătorie. O piesă care condamnă unele atitudini revizioniste a fost scrisă de dramaturgul Gheorghe Mdivani. „O noapte de furtună” nu e numai titlul piesei și nu reprezintă numai timpul acțiunii. Doar cu intencie năpădită poate fi comparată această tăcătoare, acele serioase greșeli ideolo-

gice pe care le fac unii oameni care s-au rupt de mișcarea victorioasă a poporului lor, care s-au situat pe poziția unor meschini panicari cuprînși de spăzina mic-borgheză în fața noilor realizări, în fața oilor perspective îndrăznele ale dezvoltării economiei naționale.

Cele de a patruzeclea aniversări de

Al. Pimenov
redactor-șef adjunct al revistei „Teatru”
(Continuare în pag. 7)

Coperta albumului Sadoveanu

Foto Dan Grigorescu

Album SADOVEANU

In vitrinele librărilor a apărut o carte nouă, — o carte cu totul deosebită. O îmbinare de carte și album. Sînt în ea mai multe fotografii decît text, și totuși paginile ei par să fi scris, toate. Rîndurile par niște versete din cine știe ce pravilă veche în care s-a fixat înțelepciunea unui popor. „Fotografiile”, — unele întregesc epopeea vieții de muncă și de creație a aceluși scriitor în opera cărui a prins glas și istoria acestui neam și multe vieți umile și necunoscute dintre fiii lui, iar altele oglîndesc, strălucit, frumusețea celor mai pitorești plaiuri din țara noastră.

Ați înțeles firește că este vorba de volumul omagial pe care Constantin Mitru, cel care l-a alcătuit, l-a închinat vieții și operei maestrului Mihail Sadoveanu.

În țara noastră, ca și aiurea, s-au alcătuit monografii de pictori, s-au publicat și volume omagiale, s-au scris vieți romantate, sau de-a dreptul romane cu viața unui om deosebit, și un poet sau luptător pentru libertate. Recunoștința și admirația poporului pentru cei mai aleși fii s-au exprimat în felurite chipuri prin pana unui scriitor care și-a preluat asupra-și oasemăi sarcina.

Demostene Botez

(Continuare în pag. 2)

CREATORI ȘI OPERE

TITUS POPOVICI

După cîteva schițe, semănate în colaborare cu Francisc Munteanu, și un mic volum de „Povestiri” cu eroi pe care li vom înfrîni ulterioare în creația sa romanică (Mihail Jurca, Holtzmann), Titus Popovici începe adevărată cîntăre și a criticii cu două romane masive („Străinul” — 1955 și „Setea” — 1956), captivare prin universul creat și problematică densă, acută, în imediata ei actualitate. Surprinzătoare este maturitatea romancierului la o vîrstă afectată de obicei exercițiilor, dibucilor. Cu o viziune sigură, de o excepțională amploare, Titus Popovici își începe creația de prozator prin construirea unei lumi organizate după complexa dialectică a vieții, cu o mișcare impetuoasă în timpul istoric, cu medii sociale variate și drame omeniții, impresionante. Din această lume romanică, multiformă, se detașează prezente vii, tulburătoare prin conștiința pe care o impun, prin transformările pe care le trăiesc, prin mesajul pe care-l aduc: Andrei Sabin, George Teodorescu, Mitru Moț.

Titus Popovici este plin acum un romancier al momentelor revoluționare, al epocilor de puternică tensiune și efervescență socială, de bruscă schimbare calitativă a valorilor umane. „Străinul” își concentrează întreaga tramă epică în jurul evenimentelor din august 1944, începutul revoluției socialiste din țara noastră, iar în „Setea” drumurile ficțiunii literare converg către exproprierea marilor latifundiași și împroprietărirea țărănimii, realizarea unui viț de secole al nărilor de trudiții ai pămintului. Titus Popovici evoluează, prin urmare, în timp, trecînd prin revoluții. Orgoliul legitim al marilor creatori ai realismului critic era de a face concurență stării civile. Realismul socialist adaugă acestei extrem de importante cu-cerți a literaturii din trecut, obligația estetică de a face concurență istoriei.

„Istorismul”, ridicat la rangul de principiu estetic de către Maxim Gorki, adaugă stării civile, starea socială și timpul istoric. Eroul românesc nu se mai determină numai prin contempla-re, meditație asupra rostului său în lume și autoperfecție, dar prin participare la transformarea inevitabilă a

lunii sau la încercarea zadărnă, retrogradă, de a opri istoria în loc. Este clar că „starea civilă” capătă în acest mod o perspectivă nouă, plături și profunzimi remarcabile, neabătute. Trebuie adăugat că aici nu este vorba de un simplu comandament estetic, elaborat în mod dogmatic, ci de un comandament al vieții, al deslășurării istorice pe care estetica nu-l poate ignora.

Din universul românesc, coerent și străbătut de impetuoasă mișcare înaintea a istoriei, pe care a început să edifice Titus Popovici, se ridică o întrebare esențială pentru înțelegerea lumii socialiste: cum ajung omeniții la comunism, în epoca noastră, pe ce drumuri și în ce împrejurări? Întrebarea constituie, de fapt, impulsul pervertit al activității romancierului și în romanele sale aflăm răspunsul. În esență, lumea romanică a lui Titus Popovici este o largă reprezentare epică a modului în care ia naștere și se formează conștiința comunistă, spiritualitatea comunistă în toată complexitatea ei dramatică, la oameni direcți prin educație și proveniență socială. În universul creat de Titus Popovici, contactul omeniilor cu fenomenul sovietic este hotărîtor, dar procesul revoluționar are loc în virtutea destinului pe care oamenii de pe aceste meleaguri și l-au ales. Suslănescu, intelectual pervertit totalmente de mentalitate burgheză, întreabă, auzind vorbindu-se de revoluție: „Vă bizuiți pe ruși, pentru revoluție?” La care Mitru Moț, țăran sărac și urgisit, răspunde: „Ba, ne bizuim pe multe noastre amăruri, domnule!” Mitru Moț este posesorul unor certitudini grave, oferite de o existență tragică sub imperiul exploatareii. Și cu toate acestea, nici drumul său spre comunism, spre conștiința înaltă a constructorilor socialismului, nu va fi ușor. Cu atît mai greu, mai sinuos și plin de imprevizibil, va fi același drum pentru Andrei Sabin, tînărul răzvrătit din „Străinul”.

Andrei Sabin este un personaj literar, la vîrstă adolescentină, ceea ce complică și mai mult lișa personală a eroului. El aspiră cu puritate juvenilă către un tărîm spiritual, pus sub semnul demnității umane, al onestă

Ion Vitner

(Continuare în pag. 6)

După sărbătoare

Da, fiecare an e-un an festiv. Istoria nu-nghete-n catastif.

Un sens-al Revoluției — străbate, drept ca lumina, jumă milarde.

Un miliard — din două miliarde — Sărut roșul simpielor stîndarde.

Și trece-nlăcărata lor stafetă Fertilizînd deșertul pe planetă.

Sărbătorim. Mereu sărbătorim. Multîme-am fost. Acum sintem mulțimi.

Iar ziua va rămîne sărbătoare Și-acum — și-n cosmicele calendare.

Nina Cassian

PENTRU REALISMUL SOCIALIST

Imperativul calității

Discuția despre realism nu este necesară în aceeași măsură în care un comandant de unitate militară, înainte de a porni la atac, nu poate să nu consulte încă o dată harta, oricît de bine ar cunoaște terenul. Ar fi greșit să bănuim că ar exista printre noi scriitori care se declară partizani ai realismului socialist, dar nu-l înțeleg oel puțin principiile esențiale. A le explica pe acestea însemnă deci, și pe drept cuvînt, a forța ușii deschise. Unele aspecte ale noii metode au fost însă intructivă înțefoșate și de unele greșeli ale noastre (neîndreptate sau insuficient îndreptate pînă în momentul de față). Și mai ales, de diversivitate „nimecitoare” ale revizionistilor. A le lămuri și a călăra astfel concepția asupra metodei realismului socialist de zgura unor interpretări cînd vulgarizatoare, cînd fals înnoțate, este o sarcină ce ni se pare a fi pe cit de actuală, pe atît de însemnată.

Nu de mult, în presa literară sovietică a fost viu criticată părerea potrivit căreia unele lucrări slabe, apărute în ultimii ani, nu sînt realism socialist.

S-a arătat, și pe drept cuvînt, că a pune problema așa înseamnă, de fapt, a capitula în fața unor diversivități revizioniste. Pe scurt, istoricul chestiunii e următorul:

Încă de la primele lor atacuri, avînd drept scop compromiterea totală a realismului socialist, revizionistii au căutat exemple literare în slare să demonstreze pretinsa nepuțință artistică a acestuia. Și le-au găsit, în mod firesc, printre acele lucrări sovietice ce fuseseră un timp lăudate de o parte a criticilor, cu toate că lipsurile lor artistice erau evidente. (Cele mai des citate au fost „Lumina deasupra pămintului” de S. Babaevski, „Oameni la volan” de Ribakov și altele). Revizionistii țipau: ce e realism socialist? Și răspundea tot el: realismul socialist înseamnă cutare și cutare (enumerau toate lucrările slabe de care își aminteau). Decl...

Lipsa de bună-credință a unor atari argumentări e mai mult decît evidentă. S-ar părea că nu e nimic mai firesc și mai ușor decît s-o demaști, subliniind falsitatea premiselor și a argumentării. Totuși unii critici n-au făcut-o, ci au început să se apere. Ei enumerau din nou și din nou lucrări slabe scoase de sub raftul uitării de revizionisti, declarînd că ele nu reprezintă realismul socialist. Realismul socialist înseamnă Gorki, Maikovski, Șolohov, Alexei Tolstoi etc. În acest fel se accepta tacit tocmai ceea ce confuzie a valorilor pe care revizionistii se străduiau s-o răspîndească. Luînd în discuție unele greșeli de acest fel ale revistei „Voprosi literaturi”, prezidiul Uniunii Scriitorilor sovietici arată, și pe bună

teresează aici (raportul între realism-socialist și realizarea artistică) greșelile de mai sus este desigur posibilă, cel puțin tot atât de deșteptătoare e și cea care se înscrie în aparență la extremitatea cealaltă. Avem în vedere anume tendința unora de a porni de la premisa justă a priorității orientării, pentru a desconsidera criteriul realizării artistice. În această ordine de idei, nu e lipsit de interes să reamintim una din preloșoare indicații cuprinse în raportul C.C. al P.M.R., prezentat

Mihai Novicov

(Continuare în pag. 6)

vitrina

NAGY ISTVAN:

„Dincolo de barieră”

Acum 18 ani, în 1940, cînd războiul se anunța tot mai amenințător și teroarea fascistă devenea tot mai odioasă, Nagy Istvan începeuse lucrul la romanul „Dincolo de barieră”.

Lumea romanului e aceea a periferiei orașului industrial. Pe strada Coșbuc, ca în toate străzile situate, undeva, dincolo de barieră, se înșiră pe cele două părți căsuțe mărunte, dărăpănate, adevărate „adăposturi de închiriat”, numerotate „cu soț și fără”, formînd un fel de comunitate neorganizată, în care unitatea spirituală are evidente determinări sociale. Locuitorii străduție sînt aproape toți oameni necăjiți, cu sărăcia transformată în tradiție, adăpostînd în sufltele lor generoase ideologii totdeauna gata să-și împărtășească cu cel în mai grea

V. NICOROVICI:

„400 zile în orașul

flăcărilor”

Carta lui V. Nicorovici, tipărită în Editura tineretului, în colecția „Patria noastră”, dă o replică serioasă aceluși gen de reportaj literar în care domină nu fenomenul social abordat, sensurile lui întime, majore, ci impresiile mai mult sau mai puțin sugestive ale reportajului respectiv pe mîrginea fenomenului. N-am aminti un asemenea gen de reportaj care operează asupra unei

realități specifice, din afara ei, tînde să-l desclăreze elementele prin comparații, prin categorii aduse îndeoștă din domeniul literar sau din domeniul naturii și nu cută chelle în chiar interiorul lumii luate în discuție — dacă el n-ar atînge, proporții remarcabile. Și mai ales dacă tinerii scriitori, care se consacără reportajului, n-ar cultiva cu preponderanță o astfel de modalitate care lasă porți deschise influențelor neasimilate, superficialității, atemporalității. Mai mult decît oriunde, în reportaj ne aflăm în fața unor originalități copleșite, în speță, de iluștrele modele oferite de arta lui Geo Bogza, preluate formal de tineri V. Nicorovici a înțeles că problema revolvării actuale a reportajului tine

Ștefan Pănulescu

(Continuare în pag. 6)

ION IRIMESCU

„Oțelarul”

ÎNȚIPLAT LA 23 AUGUST 1938

mitrului. Atanase Anghel se uită peste cabina camionului. Cîmp gol. O mitralieră începu să tragă din dreapta.

— Trage în noi! strigă unul din cei din camion. Atanase Anghel se zgîrci, dar nu se clintii se făcea cu amîndouă minile de acoperișul cabinei, ca să nu zboare afară. Aici, sub minile lui, sub acoperiș, erau sus, comandantul și comisarul, îndrărit erau ceilalți. Cîmp gol, care urca prin zidul cimitirului, ce părea a fi de parte, departe. Zidul cimitirului. Mai degrabă jos. Posturile de tragere, amplasamentele benonate și blindate, erau jos, la temelie. Nu trebuia lovit pe o lățime mai mare decît douăzeci-treizeci de metri; să se facă o breșă pentru infanterie. De ce nu trag în noi? Intrebă frica. Nu trebuiau descărcate lăzile în primul moment. Date obuzele de la mină la mină. Încă n-au tras în noi nici un foc. De ce? Alături, la Cetatea Universitară, avuseseră noroc. Dar acum? De două ori noroc? Il vedeau. Pe tot cîmpul gol, un camion singur. Se uită îndrărit: praful cenușiu cloceala în rotocoale groase îndărătul camionului.

— Tase, stai jos! strigă unul din ceilalți, care se făceau din răspuliri să nu dea cu capul de pereti: unul lînea între genunchi o ladă de obuze. Pii! Pii! făcîndu-și gloatele prin aer.

— Trag în noi! Stînt ai noștri! strigă unul din cei patru. Alți doi se uită spre marginea cîmpionului. De ce nu trag cei de sub zidul cimitirului? se întrebă Anghel. I se zdruncinase creierii în cap, licăleau în ochi, se repezi la tun, desfăcî crîngul de remorca, se-ntrorse și văzu prin praf fața lui Jesus la fereastră.

— Jesus! răcni el. — patru metri!

— Ușor și se depărta cîlva metri. Ceilalți veneau în goană. Anghel pînt prin lunetă, ceilalți încercău. Comandantul se uita cu binoculul la zidul cimitirului, prin praful care se risipa.

— O mie două sute, la dreapta rece mînuindu-i că s-a isprăvit făina de porumb și nu mai are ce mîna; să vezi și să faci o rînduială... Omul cîntina din cap, îl privea bulime, și-i amăgea cu un glas moale, cald, învîtor: — Hei, viermilor! Aveți o țîră de răbdare, și o să vă aduc o mîmăligă mare, mare cît roata carului... Are să fie ca arama la față și ca sîntul soare... Hai, duceți-vă acasă!

Copiii intrău însă în preajma lui. Își lungeau buzele, visau cu ochii lor mari și plini de lumină la mîmăliga urașă din descrierea părintelui, îl înțereau, mai cu seamă cei mîrîntei de tot:

— Dar o să avem ceamă atît de mare, pentru o mîmăligă sînt de mare? Va încăpea mîmăliga pe mîsuta noastră?

— Va încăpea, viermilorilor tatei, va încăpea... Hai, duceți-vă... — Și rămînea iar singur, și căuta chetodată pe fereastră afară; și aștea și via și ceilalți înscrisi, înăsa aceluiași mai veneau; se arăta cînd cine-o băbă, cînd cine-o momeșag; băgau capul pe apă, se uitau la încăperea goală și-și căntau de drum. Treaba mergea prost de tot. Lucru în draci bogății și bogățiile, și cînd lucrau era mai-mai, iar se strîca; și se lua treaba de la capăt: „Măi oameni, nu vîrați voi o țîră de țeracire? Ce urmărește bogăția, teie Mîndră? Gîndește-te! Oare-ți vrea binele, țeracire?” „Ințeleștii, cîntătorii gospodari, că noi nu vîm rău... De ce vă împiedică bogatul?” Cam așa grăiau cu oamnezii; și grăia aprins, mai ceva ca toți cheferistul acela de la Pescava, mac la stat, cu ochii muci ca argintul viu, în să cu o mîntie bine așezată și cu o inimă fierbîntă, kei-colo, cite-o babă își prindea lucrina tocmai pe virful nasului, auzindu-i cit de adine, cit de convingător cuvîntul. Și pentru o clipă treaba mergea, mergea bineșor. O lumă toți la deal spre sală, gospodari și acți-viști; împleam încăperea; se scoteau pe masă foile pentru declarații; aici era bubă, la punerea iscălturii! Își aminteau de bouți, de căluzi, de hanari, și deodată sovășeau: se strecurau în-poi afară, cite unul, și sala rămînea goală.

— Cum a rămas? întrebă gospodaru acela uriaș. Ne întemeiam? — Răbdare, bade! Pînă la urmă tot ne întemeiam! Așa îl răspundea cheferistul păscănean, și i se vedea pe față bălăcia ce se da în fiinta lui, între mîntie bine așezată și inima prea fierbîntă.

Încet-încet, lucrurile au ajuns la un capăt, s-au întemeiat adică, după vorba gospodaru lui uriaș. Îi chema Petrea Cocoran. Cînd a fost să-și aducă lucrurile „devale”, ne-am dat și mai bine seama cit de sărman era: ducea de funie un bou plăvan, iar în spî-nare purta un plug vechi; îl urmau copiii în gloată, și mai în urmă venea nevastă-sa, plînsă, ameliță de atîta omenie, ameliță de strigăte, de muzic... Spunea în răstimpuri:

— ...mă auzi, Petreă, omule? Ne duci pe toți la cumpăni!

— ...să faci, Ilimio, să iaci îl răspundea Petrea Cocoran, și întorcea către ea niște ochi amarnici. Era asudat tot, sub plugul purtat ca pe-o cruce a chinurilor. Urca un delușor și ieneă, cînd a repetat plugul jos, în ograda largă, s-a descoperit, și-a șters fruntea de sudoarea grozavă și a dat un chiot scurt, un strigăt din tot sufletul, al unei eliberări:

— I-hi, mă!

Și a adăugat, aproape răcînd, peste glasurile trimbișilor, peste glasurile oamenilor și mugetele vitelor:

— Ați văzut? Vedeți? În sîrșit! — S-a întors cătră gloata lui de măruntje:

— Ha? Nu v-am făgăduit? Calea către mîmăliga cea mare, rumenă c-arama și ca sîntul soare, s-a deschis! Lăsați-de-acum să vedeți ce știe Petrea Cocoran!

Se uita la com cu pămînturile negre, nemărginite.

Parcă mai ieri se petreceau toate acestea, și, iată, avem o istorie, ne pu-

chiar pe patele acela; cadavre de soldați fasciști erau grămădite pe sub zidurile caselor. La stînga, o casă ardea; se auzeau prînd capriciile acoperișului. Tunul trase; un nor de praf răbînu de sub țevă spre colitura străzii. Acolo un zid se prăbuși, oietre și cărămizi zburară prin aer. Cîțiva infanteriști înaintau, lipii de ziduri. Era cald. Mirosea a hoit, Atanase Anghel își simțea gura încheiată în gîtlej. Încerca să înghită în sec și nu putea; beregata îi era lipită. Dar se simțea bine. Era fericit. Scăpase. Făcuseră treabă cu tunul. Erau niște oameni strașnici. Există pe lume oameni de așaia. Asta înseamnă că omenirea merită să facă orice pentru ea. Omenirea naște oameni de așaia. Și erau prieteni cu el, îl iubeau, lucrau împreună cu el. Era fericit. Fusesse o zi ca nici una alta.

Tunul trăsî încă o dată. Clenci făcu tubul obuzului alunecînd îndărăt și cîzînd pe pavajul de pietre, sure, încă o bucată de zid în aer. Apoi o rafală de pușcă mitralieră pîrîi. Anghel văzu pușca și capul trăgătorului deasupra unui morman de pietre. Internaționali din stînga se prăbușiră.

Nu se aruncaseră la pămînt. Căzu- seră.

— Douăzeci de miimi la dreapta! Foc! răcni Anghel.

Infanteriștii din dreapta se trîntiră la pămînt și începură să tragă. Tunul bubui și peste mormanul de pietre căzu o bucată de zid. Dar pușcașul mitralier se urca iarăși pe pîntre; scăpase; se vedea țevă puștii. Lingă pușca mitralieră se călăra pe pietrărie un soldat în uniformă verde-gri deschis, cu o carabină în mîna. Pușca mitralieră răpăi din nou. Praf de piatră pisată țîșni din zidul casei din dreapta. Nu trage în tunari, se gîndi Atanase Anghel. Clenci! făcu tubul obuzului cîzînd pe jos.

— Foc! răcni Atanase Anghel și văzu chiar în aceeași clipă pe italianul cu carabina că-l țînteste pe el. Era un băiat brun, palid, cu barba neagră tocoul pe obraz. Miimile îi săriră la costul pistolului de la sold. Auzi plesnetul puștii și răpăitul puștii mitraliere: rap-rap-rap! Apoi trăsnetul tunului, și tot ce era în fața lui, mormanul de moloz, zidul, sări într-un

nor de fum prin care zburau pietre. Ce am? Mi s-a făcut rău, se gîndi Anghel. Îi venise o greață din tot corpul, o slăbiciune dezgustătoare, leșinată. Alunecă în jos, în întuneric.

Tunarii îl văzură cum se lasă din genunchi și cade așezat apoi pe spate. Era lovit în piept, în stînga, dar nu la stînga de inimă. Traia, dar nu avea cunoștință. Gîlonțul trecuse prin el. Îi duseră la spitalul de campanie al brigăzii, apoi, cu o mașină, la Beni Casim, pe coasta mării. Soseaua urcă pe coasta dinspre Almeria, Maçaga, Alicante, Valencia, printre livezi de portocali și vii și palmieri; cînd bate vîntul dinspre pămînturi, pescarii și vasele care trec în larg simt parfumul greu și dulce al florilor de portocali. Aici zăcu Atanase Anghel, căpitan în regimentul de artilerie al brigăzii a 14-a internaționale. După două luni, era sănătos și plecă iarăși pe front, în Aragon.

Petru Dumitriu
Desen de GH. ADOO

DARUL

— DINTR-O GOSPODĂRIE COLECTIVĂ —

În mîntie cum gospodaru acela uriaș, netuns, pe umeri cu un suman cîmp, însoțit de vechime, nu se mai dezlepea de noi, nici zi nici noaptea. Sala de adunare făcîndu-se în tirzie noaptea goală, era frig în tirzie noaptea ploioasă, și lampa cu sticlă cîrpăcită cu ziar fumegă strașnic, și omul acela o privea tîntă și tăcea, sprijinit în sapa cu oada lungă. La ce se gîndea? Veneau citeodată niște copii, vreo șapte, ruși și descuți, și-i turburau din liniștea; cei mai mîrșori îl trăgeau de poalele sumanului, îl chemau acasă, spunîndu-i că s-a isprăvit făina de porumb și nu mai are ce mîna; să vezi și să faci o rînduială... Omul cîntina din cap, îl privea bulime, și-i amăgea cu un glas moale, cald, învîtor: — Hei, viermilor! Aveți o țîră de răbdare, și o să vă aduc o mîmăligă mare, mare cît roata carului... Are să fie ca arama la față și ca sîntul soare... Hai, duceți-vă acasă!

Copiii intrău însă în preajma lui. Își lungeau buzele, visau cu ochii lor mari și plini de lumină la mîmăliga urașă din descrierea părintelui, îl înțereau, mai cu seamă cei mîrîntei de tot:

— Dar o să avem ceamă atît de mare, pentru o mîmăligă sînt de mare? Va încăpea mîmăliga pe mîsuta noastră?

— Va încăpea, viermilorilor tatei, va încăpea... Hai, duceți-vă... — Și rămînea iar singur, și căuta chetodată pe fereastră afară; și aștea și via și ceilalți înscrisi, înăsa aceluiași mai veneau; se arăta cînd cine-o băbă, cînd cine-o momeșag; băgau capul pe apă, se uitau la încăperea goală și-și căntau de drum. Treaba mergea prost de tot. Lucru în draci bogății și bogățiile, și cînd lucrau era mai-mai, iar se strîca; și se lua treaba de la capăt: „Măi oameni, nu vîrați voi o țîră de țeracire? Ce urmărește bogăția, teie Mîndră? Gîndește-te! Oare-ți vrea binele, țeracire?” „Ințeleștii, cîntătorii gospodari, că noi nu vîm rău... De ce vă împiedică bogatul?” Cam așa grăiau cu oamnezii; și grăia aprins, mai ceva ca toți cheferistul acela de la Pescava, mac la stat, cu ochii muci ca argintul viu, în să cu o mîntie bine așezată și cu o inimă fierbîntă, kei-colo, cite-o babă își prindea lucrina tocmai pe virful nasului, auzindu-i cit de adine, cit de convingător cuvîntul. Și pentru o clipă treaba mergea, mergea bineșor. O lumă toți la deal spre sală, gospodari și acți-viști; împleam încăperea; se scoteau pe masă foile pentru declarații; aici era bubă, la punerea iscălturii! Își aminteau de bouți, de căluzi, de hanari, și deodată sovășeau: se strecurau în-poi afară, cite unul, și sala rămînea goală.

— Cum a rămas? întrebă gospodaru acela uriaș. Ne întemeiam? — Răbdare, bade! Pînă la urmă tot ne întemeiam! Așa îl răspundea cheferistul păscănean, și i se vedea pe față bălăcia ce se da în fiinta lui, între mîntie bine așezată și inima prea fierbîntă.

Încet-încet, lucrurile au ajuns la un capăt, s-au întemeiat adică, după vorba gospodaru lui uriaș. Îi chema Petrea Cocoran. Cînd a fost să-și aducă lucrurile „devale”, ne-am dat și mai bine seama cit de sărman era: ducea de funie un bou plăvan, iar în spî-nare purta un plug vechi; îl urmau copiii în gloată, și mai în urmă venea nevastă-sa, plînsă, ameliță de atîta omenie, ameliță de strigăte, de muzic... Spunea în răstimpuri:

— ...mă auzi, Petreă, omule? Ne duci pe toți la cumpăni!

— ...să faci, Ilimio, să iaci îl răspundea Petrea Cocoran, și întorcea către ea niște ochi amarnici. Era asudat tot, sub plugul purtat ca pe-o cruce a chinurilor. Urca un delușor și ieneă, cînd a repetat plugul jos, în ograda largă, s-a descoperit, și-a șters fruntea de sudoarea grozavă și a dat un chiot scurt, un strigăt din tot sufletul, al unei eliberări:

— I-hi, mă!

Și a adăugat, aproape răcînd, peste glasurile trimbișilor, peste glasurile oamenilor și mugetele vitelor:

— Ați văzut? Vedeți? În sîrșit! — S-a întors cătră gloata lui de măruntje:

— Ha? Nu v-am făgăduit? Calea către mîmăliga cea mare, rumenă c-arama și ca sîntul soare, s-a deschis! Lăsați-de-acum să vedeți ce știe Petrea Cocoran!

Se uita la com cu pămînturile negre, nemărginite.

tem mîndri cu amintiri! Petrea Cocoran mi-a rămas la suflet, și de multe ori mi-a îndemnat inima să urc dealurile vechi, spre satul cu mîini la porți, să văd dacă prietenul meu s-a țînt de vorbă; să văd dacă a dat într-adevăr gloatei lui mîmăliga făgăduindu-i cu lucruri vechi, de aramă... Am urcat dealurile, mai deunăzi, într-o duminică; am apucat pe ulicioara știută, încotro se afla bordeiul lui Petrea Cocoran. Mergeam cu capul în pămînt, potopit de amintirile nopților de odinioară, de lupetele, de frămîntările de-atunci. În mîntie imi stăruia omul acela îmbărrîntit, cu suman vechi. Oare se țîntuse de cuvînt? Cînd mi-am ridicat ochii, m-am oprit, pesemne de zăpăceală: mă aștiam în fața unei case noi, de piatră, vîntuță proaspăt, în mijlocul unei ogrăzi cu mesuroși înfrînti. În prag stă un gospodăr în bonită abă, cu fiori; stă și ridea la mine...

— pesemne că am răcîcit drumul... am bîgnut cuprîns de rușine, și năzuieam să mă întorc. Căutam, bade, bîndeu unui vechi prieten, Petrea Cocoran. Cu sănătate bună!

— Stai, stai... a roșii omul. M-am oprit. Venea spre mine rîzînd, ca un făcîc gîtit pentru horă.

— Da, cum îți spuneam... căutam...

— Și iar a ris omul.

— Știu, știu... i-ai cunoscut în noaptea de-atunci! Cîți ani să fie? Șase? Te întrebă Petrea Cocoran: „Ne întemeiam? Nu ne întemeiam?”

— Abia în clipa aceea l-am recunoscut. M-am dat un pas înapoi, cu ochii cînd la el, cînd la așteptarea nouă:

— Hei, bade Petreă... bade-te să te bote! Cum așa? Va să zică... hai?

— Da... Îi amintesc? Mîmăliga de aramă...

Și m-a pofțit în ograda, și am urcat treptele în casă. Petrea Cocoran m-a pofțit să mă așez la masă, și de bucuria venirii mele îi tremura paharul plin în mîna. A ferit ștergător; cînd am văzut pinea mare, albă, burduhănoasă, mi-am amintit de gloata flămîndă a prichindeilor:

— Unde? Hei... așa, va să zică!

— Și-au luat zborul! mi-a răspuns Petrea Cocoran, și tăia în vremea asta hrînci de pine, mari, ca pentru calici. Ospătează, slujește-te din plin! Cum îți spuneam, gloata și-a luat zborul! Unii învață să iasă offerii, alții la școala de învățatori, alții la mecanici. Hai, pofteste, folește-te din plin! Masa lui Petrea Cocoran! Păcat că nu-i acasă Ilimio... e dusă la Burșescii, căci se întemeiază oamenii și acolo... S-a dus să se mire și să se bucure...

Pînă țîrzi am tot vorbit. Am depănat întîmplările de odinioară, Petrea Cocoran mi-a înfășurat numere arnice de zile-muncă, pămînturi arate și pe vremea nopții, holde și secerișuri nemăuzite pe la noi. Am ascuțit istoria dărmării bordelui și a zidirii casei... cite și mai cite... Cînd am pornit la drum, Petrea Cocoran mi-a dat într-un ștergător o jumătate de pine mare, urîndu-mi cu glas nespus de tulburat:

— Nu-ți dau pinea asta pentru că n-ai avea, ci ca probă că m-am țîntit de vorbă și am dobîndit, nu mîmăligă, ci pine de aramă! Ospătează sănătos, împreună cu ființele dragi ale domniei tale!

Eusebiu Camilar
Din volumul „Tunetul a brăzdat văzduhul”, editat sub tipar, la ESPLA.

Desen de N. MOCANU

ntre timp, regimentul român de artilerie se bătu în bătălia de la Brunete, și în august sprijini înaintarea brigăzii a 35-a internaționale, în Aragon, cea mai la nord de Saragosa, în ziua de 23 august, pe la prînz, tunurile trăgeau în orășelul Quinto. Erau în poziție într-o pădurice de pini cu balsam de rășină. Oamenii lucrau dezbrăcați pînă la brîu, uzi de sudoare. Tunurile erau fierbinți, aerul era ca dintr-o gură de cuptor. Atanase Anghel, care se uita cu binoculul la obiectiv — turla înaltă a bisericii profilată galben pe cerul de un albastru adînc — simțea venind din cînd în cînd dinspre dîmburile din față o duhoare cumplită: pe căldura aceasta, morții lăsați pe căldura soarelui începeau să puzărească în cîteva ore. Turla bisericii și trîmbe de fum, erau singurele lucruri care se vedeau; între oras și pozițiile artileriei se înălțau coline galbene-cenușii, cu larbă scurtă, rară. Pe colina cea mai apropiată stătea oprită o coloană de tancuri desfășurată pentru atac: se vedeau oamenii în picioare lîngă tancuri, sau așezați pe tureli, sau ghemuți la umbra puțină a tancului; fumau și vorbeau. O coloană de camioane urca șoseaua care ducea peste deal; erau încărcate cu oameni înghesuți. Ofensiva mergea bine.

Dintr-o pădure de măsline, din stînga, leși altă coloană de tancuri și urcă pe șosea; deodată primul tanc cîrmî în loc, cu mișcarea caraghioasă, oprită, a vehiculelor cu șenile față de cele cu roți, o luă la dreapta peste cîmp; și doilea o luă la stînga, și tot așa, din din în doi, coloana se schimbă într-un rînd rar; se oprită apoi, îndărătul primei coloane. Anghel se uită atent: se pregătise vîdit încă un salt al ofensiviei. În dreapta lui tunurile bateriei trăsneau și buburau.

Comandantul regimentului, scund și muschiulos și negricios, trecea pe acolo cu un bărbat în haine civile, cu pantofii sclăiați și plini de pămînt, și cu vestonul pe braț. Acesta se opri vîzîndu-l pe Anghel, și-l strigă: Anghel se întoarse, îl recunoscu și se lumină la față:

— Ce e cu tine pe-aici? strigă el și se repezi la noul venit. Se îmbrățișeră amîndoi, se sărutară.

— Ce faci, mă? Ai venit și tu? Ce mai faci tovarășii?

— Stai încet, Tăscică. Lasă-mă, că și-așa e destul de cald, zise celălalt rîzînd. Apoi începu să povestească despre ce la la București.

— Andreică îți trimite salutații, zise el printre altele.

— Care Andreică?

— Costi Andreica-Dan, dacă nu-l știi altfel. Al de fi-a organizat plecarea.

— El era? întrebă Anghel mirat. Al din procesul de la N...? Nu credeam că-i atît de tînr. Va să zică de al era...

Comandantul îl trase discret de mîneacă pe omul cu vestonul pe braț. Înțeleștea că acesta și cu Anghel erau prieteni, că lucrau împreună, și de aceea nu-i venea să-i întreprună; dar era chemați la comandamentul brigăzii.

— El, atunci te las, poante ne mai vedem, Tăscică.

— Stai, mă, pușin, zise Anghel, și-și văli o clipă, apoi întrebă, privindu-l în ochi: uște ce te rog să-mi spui: știi ceva de al mei?

— Celălalt clipă din ochi și zise?

— Stai bine sănătoși. Nu-ți au scris?

band spre Belchac. Ofensiva înainta prelungindu-se. Aici se oprise.

— Trebuie să-mi spargi o breșă în zidul acela, zise generalul și-l privi rîzînd pe tînrul maior de artilerie. Îi plăcea de el. Apoi generalul îi vorbi omului cu vestonul pe braț:

— O să ai ce vedea.

— Și iar comandantul?

— Cum vrei să faci?

— Dacă-mi dai voie, tovarășe general, iau un tun și-l aduc aici în cîmp. Altfel nu se poate.

Generalul îi privi țîntă, cu o licărire veselă în ochii de un cîmpeșușor.

— Să trimiți numai ofițeri! Să vadă trupa că în armata republicană nu-i trimitem la moarte ca la fasciști, cu ofițeri rămași la adăpost. E bine pentru moral.

— Mă dăc chiar eu, zise maiorul. Generalul îi privi glădios, mîntă vreme. Maioral, un om de treizeci și doi sau treizeci și trei de ani, scurt și mîșcîndu-se, fusese manșion electrician la București. Nu clipi din ochi, încet, încet, gura i se lărgi într-un suris. Generalul nu surise însă. Se gîndea dacă nu e păcat să-l lase să moară. „Are o șansă”, se gîndi. „Și nu putem răbda aici?”

— Bine, zise el. Dar lucrăți repede. Vor fi surprinși.

— Pe asta contez și eu, zise maiorul, salutînd și plecînd.

Generalul îi opri pe omul cu vestonul pe braț:

— Stai aici, să vezi ce fac compatrioții tăi.

Peste douăzeci de minute, un camion care trăgea un tun, leși dintr-o pîntre trecu printre coloane de infanterie spațioasă care veneau în mars, apoi printre cele două valuri de tancuri oprite. Tanchiștii, strigau din camion mirati. Nimeni nu le răspundea. Soseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împușată la soare. Comandantul îl privi pe Jesus:

— Que tal? întrebă el rîzînd crispat.

— Muy bien, răspunde cu demnitate Jesus. Algo caliente; cam cald; dar bine, foarte bine totul.

Comandantul și comisarul începură să vorbească în limba lor. Jesus, ca orice spaniol, socotea că mic o altă limbă de pe lume nu e atît de fructuoasă. Șoseful, Jesus Mortera, se uita la șosea. Se gîndea că trebuie să forțeze motorul la maximum de viteză din clipa cînd ajunge pe culmea dîmbului. Dar trebuia să evite și gropile: dacă rupea un arc sau ceva la direcție, înainte de a ajunge la distanța de tragere... de altfel și după aceea. Un taxi în Plaza Mayor din Jaen. Nu, probabil că no mas. Niciodată. Se cutremură de un fior. Vîntul fierbînt mîroșea a carne împuș

SINTEZĂ AMARĂ

mai la bancher. Clătină a întrebare din cap și-l întrebă :

— Cum te simți, domnule Dragan ?
— Ca să-l strice buna dispoziție pe care o are, bancherul rînjii și-i răspunde :

— Ca în sinul lui Avram, domnule prim-procuror. Mai bine nici că s-ar putea.

Audăntura risă de răspunsul bancherului. Risă și comisur. Primul procuror îl privea cu încântare. Se încurcă și comisurul și rînjii la oameni :

— De ce vă rînjiți, mă, păcătosilor ? A ? De ce vă rînjiți ?
— O miere slăbănogă, cu buze subțiri, îi răspunde :

— Doar n-oi vrea să pîngesc. Comisarul o numi „muma pădurii” și o înjură ca la ușa cortului.

Primul procuror și comisurul pleacă. Mișcarea slăbănogă, cu buze subțiri, se ține prină lângă Dragan. Se uită la obrazul lui negru de iovituri și umflăt și zise :

— Va să zică dumneata ești bancher care a omorât acțiunile de la Colos ?

— Da, răspunde Dragan, eu sînt. — Și de bădăcine a cutezat să te bată, bancherule ?

— Regele, spuse Dragan. M-a chemat la palat și m-a bătut cu vina de bou.

Unii dintre oamenii din beci îl crezură. Alții socotiră că bancherul se laudă. Căreva spuse :

— S-ar putea să-l fi bătut chiar regele. Cu ani în urmă, pe cînd eram șofer de taxi, pe mine m-a bătut prințul Nicolae. Îi plăcea să șofeze. Îi se părea că șoferii nu se dau destul de repede la o parte din calea lui. Oprea mașina, se ducea la el, și-i pînău.

Femeia slăbănogă, cu buze subțiri, făcu un timp. Pe urmă zise ca pentru sine :

— Pe noi ne bat vardiștii și comisarii. Pe bancheri îi bate regele. Dar, la urma urmelor, oricine te-ar bate, bătaia rămîne bătaie și nu se mai întoarce.

Dragan recunoscu :

— Da. Așa e. Bătaia rămîne bătaie. Și uneori se întoarce.

— M-am ridicat de acasă, spuse femeia slăbănogă, cu buze subțiri, pentru că le ghicise oamenilor în palmă și le dau în cărți. Mi-a zis comisurul de la circă : „Omul nu trebuie să știe ce-l așteaptă. De ce te-ai apucat tu, Ia, să le spui oamenilor azi ce-o să li se întimplă lor mâine ? Dacă omul știe ce-o să i se întimplă mâine sau la anul, viața nu mai are nici un gust”. I-am răspuns : „Parcă altfel are. Nici dacă știi ce-o să i se întimplă mâine, nici dacă nu știi, viața tot nu are cîine știe ce gust”.

O durdulie vopsită la chip o contrazise :

— Ba are. Uneori e dulce. Alteori e amară. De cele mai multe ori însă e o amestecătură de dulce cu amar.

Slăbănoga se întoarce spre Dragan :
— Pe mine, bancherule, m-a bătut comisurul cu vina de bou, la fund. Pe mătăluță, zici că te-a bătut regele, tot cu vina de bou, însă pe obraz. Mai greu de mătăluță. Obrazul omului e sînt. Seamană cu obrazul lui Dumnezeu. Nu trebuie atins.

Se iscă între inchiși lungă și aprinsă dispută. Unii susținură că orice i s-ar întimpla omului pe pămînt viața are totuși rost și gust. Unii susperă că viața nu e decît un fel de vis.

— Eu, spuse un bătrînel ciung care fusese arestat și aruncat în beci pentru vagabondaj și cerșeală, de cînd mă știu pe lume, visez că umblu în zdrențe, că mi-e foame și că dorm pe lângă garduri. Dumnealui — îl arătă pe Dragan — pînă acum a visat că e bancher, a visat că e puternic, a visat că e iubit de femei tinere și frumoase, și deodată acest vis a pierit și i-a luat locul altul. Acum dumnealui visează că e la pușcărie. Intr-o zi n-o să mai viseze nimic. Intr-o zi nici eu n-o să mai visez nimic. Atunci nici unul dintre noi n-o să mai fie.

Caian, hoțul de căruțe, zise :

— Bine ar fi fost să visez eu că astăzi am încercat să fur o căruță și apoi să visez că am fost prins. Însă nu am visat. Tot ce s-a întimplat cu mine și alaltăieri, și ieri, și azi a fost adevărat.

— Și care e deosebirea între ce ai visat și ce ai trăit ? îl întrebă cerseratul. După ce ai visat nu mai rămîne nimic din vis și după ce ai trăit, unde e zîmbetul de ieri ? Și unde lacrima ?

— Dacă numai așa îți visat că fur căruța și că am fost prins, nu m-aș afla aci și miine n-aș fi trimis la Văcărești.

— Aș ! Ți se pare ! Visezi și acum. O să visezi și miine. O să visezi pînă n-o să mai visezi...

Femeia slăbănogă și cu buze subțiri luă mîna bancherului și-i examină îndelung palma. Apoi spuse :

— Ai să trăiești mult, bancherule și-o să mai nenorocesc mulți oameni cu capul și cu miinile mătăluță. N-ai să fii fericit și nici pe alții n-o să-i faci fericiti.

Bancherul Alion Dragan își smulse mîna dintre miinile ei.

— Este adevărat. Niciodată n-am fost fericit.

— Atunci la ce-ți slujeau banii pe care îi aveai ? îl întrebă cerseratul bătrînel. Și la ce-ți slujea faptul că aveai putere pe unii oameni să-i pricopsesc iar pe alții să-i lași în săpă de lemn ?

— Poate că îmi slujeau, spuse Dragan. Și s-ar putea să-mi mai slujească și de aci înainte.

— Spui că n-ai fost fericit. Crezi că de acum înainte o să fii ? Crezi că o să visezi că ești fericit ?

Bancherul nu răspunde. În sfîrșit îl ajunse somnul. Căscă. Îl durură făclie... Se văietă înțecșor. Slăbănoga îl auzi. Îl întrebă :

— Bancherule, te doare rău obrazul ?

— Mă doare, zise Dragan. Rău de tot.

Slăbănoga scoase din sin o cutiță rotundă, de metal. Zise :

— De cite ori mă arestează, iau la mîna cutița asta cu alifie. După ce mă bate comisurul de la circă, mă duc la umblătoare și-mi ung sezutul cu alifie. Durerea mi se mai ostoiește. Uite, mai am alifie. Vrei mătăluță să-ți ung nițel obrazul ? O să-ți treacă durerea de parcă fi-aș lua-o cu miina.

— Da, răspunde Dragan, fi-aș rămîne îndolator.

Nu e nevoie. Zice zicala : „Fă binele și aruncă-l în apă”. Deschise cutița. Luă alifie pe degete. Unse și mază făta umflată a bancherului. Niciodată Dragan nu simțise pe obrazul lui luncind degele mai dulci și mai miingietoare. Durerea i se micșoră. Mulțumi slăbănogei, mai căscă o dată și adormi.

Judecătorul de Instrucție Tretin, furios că Lion Căpușă relatează intimplarea de la palat lui Arno Pelican iar acesta o făcuse publică prin Uraganul, începu să-l ancheteze pe Dragan de la opt dimineața. Urlă cît putu la el. Îl insultă. Îl batjocori în toate chipurile ca pe un pușcăre de rînd. Îl amenință cu pumnii. De lovit însă nu-l lovi. Bancherul răbdă totul însă cînd îl văzuse ridicînd pumnii, îi spuse :

— Nu cumva să îndrăznești ! Dumneata nu ești rege. Dacă te atîngi de mine fac un scandal monstru. Se va auzi pînă la capătul lumii.

Am să dau ordin să fii pus lo lanțuri, spuse Tretin. Am să te înstrăduiesc în lanțuri... Iar scandal poți să faci cît poțtești. Nu mă tem de ni-meni. Nici de Dumnezeu nu mă tem.

N-ai dreptul s-o faci și n-ai s-o faci. N-ai să mă pui în lanțuri.

— Pot să fac tot ce doresc, auzi ?

— Aud, însă nu te cred.

Judecătorul de Instrucție spuse cu ură și cu ciudă :

— Mi-am scînt creierii de cînd te înstrăduiesc și încă nu mi-ai mărturisit.

— N-am ce mărturis.

— Cum ai ucis-o pe Tia Cudalbu și pentru ce ai ucis-o ?

— N-am ucis-o eu pe Tia Cudalbu și nici nu aveam pentru ce s-o ucid.

— Cîți bani te-a costat Tia Cudalbu ?

— Mulți. Foarte mulți.

— Cîți anume ? Spune-mi surso.

— Nu-mi aduc aminte.

— Dar familia Cudalbu cît te-a costat ?

— Nu-mi aduc aminte.

— Cum se poate ca un om de cîntre să nu-și aducă aminte cîntre ?

— N-am jînit niciodată scooteala banilor cheltuiți pentru plăcerile mele personale. Cheltuiam cît voiam. Sînză Domnului, aveam de unde.

— Asadar, recunoști că ai cheltuit mulți bani cu Tia Cudalbu ?

— N-am negat niciodată faptul a-cesta care, de altfel, era de notorie-tate publică.

— Dar otrava ? Cine ți-a procurat-o și cît te-a costat ?

— Care otravă ?

— Otrava cu care ai ucis-o pe Tia Cudalbu.

— N-am ucis-o eu pe Tia Cudalbu. Dacă te amuză poți să-mi mai pui această întrebare de un milion de ori, tot n-am să-ți dau răspunsul pe care îl așteți.

Judecătorul de Instrucție îi zvîcneau la tîmple vinele. Dragan privea zvîcniturile vinelor umflăte și gîndea : „Dacă îi pleznește una se prăbușește. Atunci îl voi lăsa aici. Voi făgădui un șier de milion de lei gardianului de la ușă, să mă facă scapat. Voi fugi și mă voi ascunde. Dar unde să mă ascund ? N-am nici un prieten. Niciodată n-am avut prieteni adevărați pe care să mă pot bizui la caz de nevoie”.

— De ce ți-ai încercat otrava pe cîinii baronului Ciutacu ?

— Cînd ? Și unde ?

— Acum un an sau acum doi ani, la moșia baronului Ciutacu, la Șopîrla. Ai stat cîteva zile, în vizită, la conacul de la Șopîrla al baronului Ciutacu.

— N-am otrăvit nici un cîine iar la Șopîrla am fost o singură dată.

— Cînd ?

— Acum doi ani.

— De ce ?

— M-a invitat baronul.

— Cît timp ai rămas acolo ?

— Trei zile.

— Ce-ai făcut în aceste trei zile ?

— M-am odihnit.

— Și altceva ?

— Se ridică și se repezi din nou asupra bancherului :

— Atunci, în depoziția pe care mi-a făcut-o, Carlo Ciutacu m-a minșit ?

— De ce nu ? Minti nu numai por-tarii. Mint și baroneții.

— Pentru ce ai rupt legăturile cu baronul Ciutacu ?

— Nu avea nici un rost să mențin relații cu un om cu care nu izbuteam să mă închel afaceri.

— Nu te lega de el nici o prietenie ?

— Nu. Cînd dispar interesele de-pare și prietenia.

— Ce interese te țoagă de Onofrie Butaru și de Uraganul ?

— Nici unul. Pe Butaru nu l-am servit niciodată cu nimic. Ziarul lui. Nu l-am citit.

— Dar pe Stelian Protopescu l-ai servit vreedată ?

— O singură dată.

— Cu ce ?

— Am subscris cinci sute de mii de lei pe lista lui pentru reconstrucția bisericii din Constanțini.

— Bănuial că Stelian Protopescu cu nu va reconstrui niciodată acea biserică ?

— Nu numai că bănuiam. Eram sigur că folosește pretextul pentru a aduna ceva bani de la credincioșii na-ivi și de la bancheri și industriași.

— Domnul prim-procuror Pitroc.

Tretin își stăpîni mîna, se întoarce și schimbîndu-și mîna țese înaintea primului procuror cu surisul pe buze.

— Să trăiți, domnule prim-procuror. Să trăiți...

Pitroc îl strînse mîna, îi aruncă o privire stearsă lui Dragan și-l întrebă pe Tretin :

— Ei ! Cum a mers ? A început să mărturisescă ori tace, ca și pînă acum, cu încăpăținare ?

— Tace, domnule prim-procuror. Tace. Însă... Însă vreau să a-veți încredere. Îl voi...

— Știu... Știu... Îl vei face să verse și laptele pe care l-a supt de la sînul mătăluței. Însă acum trimite-l jos. Să fie finit jos, în izolare, pînă dis-seară. După ce se întucească să dai or-din să-l ducă tot la beci. Miine... Ehei Miine o să vedem noi cum se descurcă dumnealui, bancherul, dumnealui, asa-sinul...

Dragan fu luat și dus. Primul pro-curator îl întrebă pe Tretin :

— Cum de au aflat, domnule, mă-găriți aceia de la Uraganul că regele l-a cravășat pe Dragan ?

— Eu știu, domnule prim-procuror ? N-am de unde să știu... Ziaristi, scu-zați-mă, sînt dați dracului, alți tot, mai și năsoceș.

— Eu, zise Pitroc, eu cred că Der-

tot ce poți de la el și numai după aceea confruntă-l cu Dragan.

— Aveți dreptate, domnule prim-procuror. Dar cum l-au prins ? Unde l-au găsit ?

— La Carlton, în odaia de la man-sardă a călătorului de circ Zeno Zadi-g. Ți-ai fi închipuit ?

— Nu, domnule prim-procuror. Mărturisesc că n-aș fi mers atît de de-parle cu imaginația.

— Nici eu, dragă jude.

— Atunci l-au ridicat și pe Zeno Zadi-g ?

— Desigur. Zeno Zadi-g știa că Tair era pus în urmărire și totuși l-a adăpostit la el. O să delegeți dum-neata și legătura dintre Tair și Za-dig. N-am nici o îndoială că o s-o delegeți. Acum, dragă jude, du-te și odihnește-te. După cum vezi, te a-șteaptă o după-amiază grea și o noap-te și mai grea. Îți urez succes.

D

în „Jurnalul secret al lui Darie”. 21 Decem-brie 1939, Azi după-amiază, la ora 5, mă allam la Capșa cu poetul Alexandru Theo-dor Stamatiad. Maes-trul, al cărui volum intitulat „Din trimbițe de aur” l-am citit pe cînd aveam doisprezece ani și locuiam în

flecare zi venim aci pentru șvarț, nu pentru ochii lui zgîlți.

— Aveți dreptate, domnule prim-procuror. Dar cum l-au prins ? Unde l-au găsit ?

— La Carlton, în odaia de la man-sardă a călătorului de circ Zeno Za-dig. Ți-ai fi închipuit ?

— Nu, domnule prim-procuror. Mărturisesc că n-aș fi mers atît de de-parle cu imaginația.

— Nici eu, dragă jude.

— Atunci l-au ridicat și pe Zeno Zadi-g ?

— Desigur. Zeno Zadi-g știa că Tair era pus în urmărire și totuși l-a adăpostit la el. O să delegeți dum-neata și legătura dintre Tair și Za-dig. N-am nici o îndoială că o s-o delegeți. Acum, dragă jude, du-te și odihnește-te. După cum vezi, te a-șteaptă o după-amiază grea și o noap-te și mai grea. Îți urez succes.

te-au dat afară și din guvern ?

— Norocel Tănosu nu e-a supărat, apa cum eram îndreptătit, cunoscîndu-i fi-rea țînoasă, să mă așteți. A zîmbit un-suro și a spus :

— Mi se pare că erați amîndoi de față cînd a avut loc incidentul.

— Ce incident ?

— Incidentul Tănosu Orbescu te-a bătut de te-a smîntit. Apoi te-a mai și silit să te înfrîși în genunchi și să-i sărăști Mămîții pantofii și mi-na...

— Era beat. Tănosu Orbescu era beat, a spus Tănosu. Cred că la mij-loc a fost vorba nu de o întîmplare stupidă, ci de o provocare. Buzatu-l începuse să nu mă mai înghîta.

Voin să mă scoată din guvern, mă pîndea cu lumina, mi-o cocea. Buzatului nu-i place să abă sfetnici oameni de talent și de caracter. Vrea să vadă în juru-i numai lichele. Motiv real să mă scoată din guvern nu avea.

— Poate că avea, i-a trîntit-o Că-pușă. Afacerea cu sossuca Bucurștii-Turnu Severin... Comisionul...

Tănosu a tras adînc din trabuc, ne-a învățat în fum și a zis ofindit :

— Comisionul ! Toată lumea vorbește de comisionul meu. Numai apucat să-l iau. O să-i fie transferat Buzatu-l...

— Cred că ai fost destul de inte-lect ca să-mi înțesezi, i-a spus Lion Căpușă.

— N-am apucat să-l iau. Nu m-am grăbit. Socoteam că o să rămîn mult timp în guvern. Mi se dăduse asigura-ri. Acum comisionul meu o să-i fie transferat Buzatului.

— Te ustură, îi spuse Căpușă.

— Evident că mă ustură. Însă nici Buzatului n-o să-i meargă bine. N-o să mă treacă mult și-o să se curețe.

— Cine-o să-l curețe ? l-a întreat Căpușă.

— Cine ? O să vedeți voi cine...

A mai pufăit de cîteva ori din trabuc și pe urmă a scos din buzunar o hîrtiuță.

— Să vă citeșc un poem...

— Eu am făcut. Lion Căpușă și-a ară-tat din nou dinții mari, galbeni și verzi la rădăcini și a mîrîit :

— După ce ne-ai otrăvit cu fumul trabucului, ce mai contează că o să ne otrăvești și cu cîteva strofe ? Otră-vește-ne, deci păguboșule.

— Sunt curios. Vreau să văd dacă în puținul timp cit ai fost ministrul în-ai pierdut și neînsemnătul talent pe care îl aveai.

— Măgar... Tot măgar ai rămas, Căpușă.

— Ca și dumneata...

Am întesevat, ca să nu le dau timp să se încăiere. Dacă nu aș fi inter-venit și i-aș fi lăsat să se încăiere aș fi avut muștrărie de conștiință.

— Citește, domnule Tănosu. O să te ascultăm.

Norocel Tănosu a dezdoit hîrtiuța.

— Poemul, ne-a lămurit el, se cheamă „Vina de bou”.

— Citește-l. Nu mai da explicații. Un poem care are nevoie de explicații, ca să fie înțeles, nu mai e poem, e ghicitoare.

Tănosu a început să citească :

Vina de bou, vina de bou
O miinie regele nou.

Pe obraz de bancher, pe obraz
de ministru,

E sinistru. Sinistru.

O ! Națune... O ! Națune,

Cazi în adîncă rugăciune.
Roagă-te Domnului, că e uituc,
Să-l vezi pe rege dus la butuc.

— Tacii ! Tacii odată, domnule Tănosu, i-a spus Lion Căpușă, pocun-citor.

Norocel Tănosu a îndoit hîrtiuța, a pus-o în buzunar și apoi l-a întreat :

— De ce ? Nu-ți place ?

— Nu ți-am spus să tacii pentru că nu-mi place poemul. Dar dumneata nu vezi cite urechi s-au întins spre masa noastră ? Pentru strofele astea proaste, regele, dacă aude, te bagă la pușcărie.

— Le cunoști povestea ?

— Le-o cunosc. Mi se pare că tot tu mi-ai spus-o.

— Dacă mai durează mult „Afacea-rea Tia Cudalbu-Drugan”, nu vor circula în toată țara decît bancnotele bandajate. Corupția ! Corupția o să ne mîningie ! Pînă atunci, dragă, min-căm grație sfintei corupții.

— Am mai scris ceva...

Cum de felul meu nu sînt prea greu de cap, mi-am dat seama că iubitu-mi maestru a bătut șeana ca să priceapă iapa și l-am întreat :

— Pot să stau și eu la masa voas-tră ?

— Respectînd omul, dar și poetul, care zace în Tănosu, am sărit în picioare și l-am oferit scaunul meu. Căpușă însă l-a răspuns ree :

— Poți.

Norocel Tănosu s-a așezat pe scaun iar eu m-am înghesuț pe bancă, lîngă Lion Căpușă. Tănosu și-a aprins tra-bucul, ne-a aruncat cîteva trimbe de fum în nas și ne-a întreat cum stăm cu sănătatea.

— Bine, i-am răspuns. Nici capul nu ne doare. Fumăm, bem cafele și stăm la tăifas, ca pașelele.

Lion Căpușă, hărățog, s-a înfip în el :

— Dar dumneata ?

— Nici eu nu stau rău cu sănă-tatea, i-a răspuns Tănosu. Însă de cîteva zile, parcă nu mă simt în apele mele.

— Obrajiți te mai dor ? a tunat Că-pușă.

— Nu, nu mă mai dor.

— Nici oasele ?

— Nici oasele.

Răspunsurile ferme ale lui Norocel Tănosu nu l-au plăcut lui Căpușă. Și-a arătat dinții mari și galbeni, verzi la rădăcini, și i-a zis ritos :

Zaharia Stancu

Ilustrații
de FLORICA CORDESCU

PRIMA TIPĂRITURĂ ÎN ȚARĂ NOASTRĂ

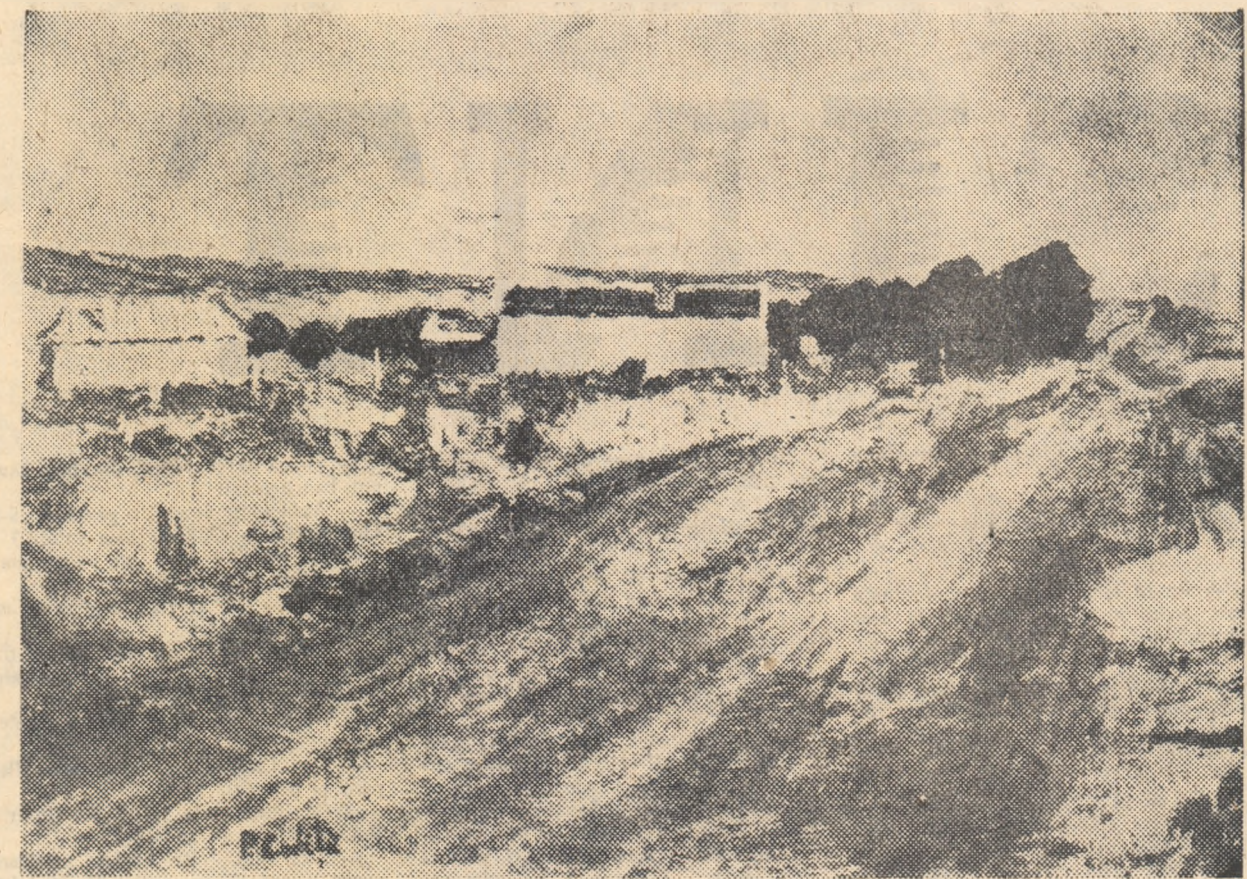
La 10 noiembrie 1508 a apărut cea dintâi carte tipărită pe teritoriul țării noastre. Este vorba de cunoscutul Liturghier al lui Macarie, tipărit din porunca și probabil cu cheltuiala domnului muntean Radu cel Mare. Lucrarea este, așa cum arată și titlul ei, o carte religioasă destinată oficialii anumitor ritualuri consacrate de biserică creștină.

În plină dezvoltare a culturii slave, din pricina vremurilor zbuciumate prin care trecea țara sa, a sosit în Țara Românească călugărul srb Macarie, aducând cu el literă frumoasă de tipar, pentru a-și continua aici activitatea pe care o începuse mai înainte în orașul munteanegrean Celinje. Din topografia rudimentară a călugărului Macarie, instalat în Țara Românească, au ieșit doar trei cărți. Una din ele este Liturghierul, de la apariția căruia s-au împlinit 450 de ani, o a doua este un Octoih, apărut în 1510 și în sfârșit cea de a treia tipăritură, un Evangheliar, a apărut doi ani mai târziu, în 1512. De aici încolo, vreme de 33 de ani, nu mai apare nici o carte tipărită. De abia în anul 1545 tiparul începe să funcționeze din nou, de astă dată la inițiativa lui Dimitrie Liubavici, care din pricina aceluiași împrejurări grele vine în țara noastră.

Patru veacuri și jumătate de tipar românesc

Prezent în cataloagele bibliotecelor, incunabilele născute prin lucrări despre țările românești — precum cele câteva cărți tipărite înainte de 1500 în Germania și istorisind isprăvile lui Teșev vodă — ai noștri au cunoscut firul tiparului. De la Maizena prin Veretia și Celinje, minunata născocire, piatră de hotar în istoria culturii și, mai cu seamă, tiparul a făcut pînă pe meștegurile noastre o călătorie de o jumătate de veac. În adevăr, Liturghierul lui Macarie, de la a cărui apariție se împlinesc astăzi 450 de ani, poartă în epilogul său: „...s-au săvârșit de tipărit... În anul 1516 (1508), crugul soarelui 16, al lunii 5, indiction 11, luna noiembrie 10 zile”. Într-un timp anii, lucrarea vechului meșter își bate joc de ocara vremii: așa

sau fost-a el numai un mijlocior al faimoasei case de editură Toresano-Aldo Manuzio din Venetia? Fost-a Radu Vodă ditorul meșteșugului tipografiei sau numai al celui dintâi al său descălecat? Dar tiparul însuși, a cui născocire este, a lui Iohan Gensfleisch, zis Gutenberg, sau a lui Iohann Fust? Lipsa unor date istorice va mai perpetua, poate, încă multă vreme controversa cărturarilor. Ori-cum însă, cu sau fără „sacul cu buchi în spinare”, sosirea lui Macarie a fost un felicit început, iar handicaplul de o jumătate de veac a fost curînd recuperat: o dată înfiripat, noul meșteșug a cunoscut curînd o dezvoltare pe care poate că nici nu o visa modestul călugăr. În scurta domnie a lui Constantin vodă Brîncoveanu, cele cinci tipografii muntene scoteau de sub teascurile lor peste 80 de titluri în șase limbi, iar voievodul muntean făcea să se ducă vestea iscusenței valaha prin la arabi din Alep și la icerii din munții Caucazului, unde meșterii români însoseau tipărițele ce el li le dăruise.

PAVEL CODIȚA

O ANIVERSARE

Ea a constituit un adevărat imbold pentru continuarea unei atari activități și în același timp a apropiat de meșteșugul tipografic o serie de cărturari români, care au devenit încetul cu încetul meșteri desăvîrșiți ai acestei nobile îndelungite. În permanență și strînsă legătură cu formele culturii slave, de care eram legați prin mișcările datorită condițiilor specifice ale dezvoltării țării, tiparul românesc se va dezvolta necontenit. În secolul al XVII-lea, cînd ajutorul rusesc, prin intermediul mitropolitului chievlivan Petru Movila este masiv, tipărirea de cărți se face pe scară tot mai largă. Astfel, cultura slavă are o însemnătate capitală în ceea ce privește dezvoltarea tiparului și implicit a majorității formelor de cultură manifestate pe teritoriul țării noastre.

cum se poate admira în colecțiile Academiei R.P.R., sau în ediția facsimilată scoasă de Editura Academiei R.P.R. cu prilejul acestei comemorări, cartea, tipărită pe o lîmpede hrtie albă fabricată din cîrpe, cu cele 22 de rînduri pe pagină, tipărite în două culori, cu lîmpoasele sale inițiale ornate, constituie un model de acuratețe tipografică, așa cum abia țiriu după aceea s-au mai realizat. Fost-a călugărul Macarie într-adevăr marul marele tipografiei adusă de el în țară (corectarea unei erori a lui Bianu-Hedoș în traducerea epilogului slavonesc al cărții, eroare perpetuată pînă de curînd la toți cercetătorii, este de natură să aducă o nouă lumină: în zicerea „ostendind-se și smeritului ieromonah Macarie”, și lipses-te, în realitate, în textul original)

Mitu Grosu

Radu Albala

CREATORI ȘI OPERE

TITUS POPOVICI

(Urmare din pag. 1)

mente ale conformismului burghez, de nuanță fascistă, la ora cînd începe romanul. În cadrul unui concurs județean pe tema: „Războiul sînt, catalizator de energii” — Andrei Sabin, elev eminent al liceului, scrie, spre stupefarea și indignarea profesorilor, o lucrare centrată pe întrebarea gravă, hotărîtoare: „Ce căutăm noi în Rusia?”. În mijlocul ritualului care proclamă „sînt” războiul antisovietic, glasul pur al elevului denunță ca oribil ceea ce fusese sancționat. Iar noi, — scria Andrei Sabin — otrăviți de ținerii, oameni jefuiți, ne suocăm în regulile stupide ale unei societăți imbecile. Și cu toate acestea, cred, cred din tot sufletul meu, că viața e frumoasă și că odată, dacă vom ști să rămînem noi înșine, vom fi cu adevărat pentru todeauna liberi!”

Lucrarea strînește un scandal imens și în finalul elev este eliminat din toate școlile țării. „Străinul” este Andrei Sabin. „Sîntem niște străini în propria noastră țară” gîndește el despre sine și toți aceia care nu vor să se supună noilor elice ale lumii burgheze. Pentru că drama lui Andrei Sabin are în primul rînd un aspect etic, în accepția largă a etosului, și ea este luminată socialmente de-a lungul romanului.

Personajul creat de către Titus Popovici este, fără îndoială, cutierul și chiar fascinant, dacă am lua în considerație faptul că o bună parte a creației literare a văzut în el un tânăr revoluționar, care se desăvîrșește tre-cînd prin impasuri morale, prin experiențe vieții. Au fost chiar critici care i-au reproșat romancierului o prea mare alinită față de eroul creat, în sensul elogiilor fără reticente.

Singura circumstanță atenuantă care poate fi acordată unui astfel de interpretării eronate, constă în caracterul captivant al eroului cărții, care a a-

dormit și derutat spiritul critic. Sensul evoluției lui Andrei Sabin nu se pare însă că trebuie privit altfel, în varietatea de planuri sufletesti și morale din care romancierul și-a construit eroul. Am spus că Andrei Sabin este un personaj luciferic pentru că este alcătuit din înălțări și căderi, dintr-o zbatere interioară între elanuri și deznădejdi, curciorii de înălțimi etice și renunțări la ele, pînă la experiența istoriei, participarea la tumultul, tragismul și eroismul ei, rezolvat, în finalul romanului, pendularea sa între instanțe antagonice, într-un echilibru moral și o convingere fermă, cel puțin pentru momentul surprins în acest final.

Andrei Sabin, să nu uităm, este vălăstar al unui mediu mic-burghez tipic, aspirînd către o viață înaltă, modestă, fără strălucire, dar și fără cutremure. Octavian Sabin, tatăl, mic șlăbuz la C.F.R., este suficient de onest pentru a fi împotriva războiului antisovietic și a o spune cu glas tare, fapt pentru care este mutat disciplinar în alt colț al țării. În virtutea onestității sale, declanșează acțiunea de salvare a ucenicilor din vagoanele plumbuite, menite să-i transporte ca pe vite în Germania lui Hitler. În același timp însă este robul poliției naționaliste endemic, fără șovinism și ca partizan al „d-lui Maniu” își dă afară din casă băiatul devenit utecist. Într-o țară și mama lui Andrei se potrece de ani de zile o dramă ascunsă băiatului, o tensiune izvorită dintr-o nepotrivire de temperament. Andrei nu trebuie însă să știe nimic, în afară de sacrificiile pe care amfîndu le face pentru ca băiatul să devie inginer sau medic. Prin Andrei, alt Sabin cît și Ana vor să scape din orizontul redus, întunecat, al existenței lor.

Titus Popovici a surprins cu finețe, în psihologia lui Andrei, reflexul multiploilor contradicții posibile și caracteristice mentalității mic-burghize.

Ion Vîtner

IMPERATIVUL CALITĂȚII

(Urmare din pag. 1)

de tovarășul Gheorghiu-Dej la Congresul al II-lea al Partidului: „În condițiile regimului democrat-popular, operele de literatură și artă sînt cunoscute și prețuite de milioane de oameni. Acest public nou, setos de lumoz, cere creatorilor ca operele lor să fie făurite la un înalt nivel de măiestrie, așa cum merită temele mărețe cărora le sînt consacrate. Artele veritabile îi este străin tot ce este searbad, cenușiu, simplist, și sînt străine trivialitatea și naturalismul”. În cadrul discuției începute în paginile „Gazetei literare” în jurul problemelor realismului socialist, s-a vorbit foarte mult și cu totul îndreptățit despre perspectivă. E cit se poate de firesc, întrucît capacitatea de a proiecta din prezent o perspectivă clară asupra viitorului e o calitate nouă a literaturii și artei realist-socialiste. Asupra acestei inovații revoluționare, nu o dată a insistat și Gorki. Dar Gorki, și după el alții scriitori sovietici au subînținat în același timp că mai cu seamă această cerință nouă impune scriitorului și o griji în plus pentru realizare. Tocmai pentru că e o creație superioară din punct de vedere istoric (fiind creația care ogîndește artistic împlinirea unor sensuri istorice de uriașă complexitate), creația realist-socialistă nu se poate împlini la nivelul cerut decît printr-o folo-

sire și mai complexă și mai desăvîrșită a procedurii specifice creației artistice. Aceasta este înalta semnificație a încrederii Partidului Comunist al Uniunii Sovietice în scriitorii sovietici, exprimată în raportul C.C. la Congresul al XX-lea al Partidului: „Arta și literatura țării noastre pot și trebuie să facă eforturi de a deveni cele dintâi din lume nu numai prin bogăția conținutului, dar și prin forța artistică a măiestriei”. Istoria literaturii sovietice este plină de exemple concludente ale rodniciei unei atari atitudini. Nesăbirea pentru nici o clipă a exigenței artistice a dat pînă la urmă scriitorilor lumii socialiste posibilitatea de a rezolva probleme de creație dintre cele mai grele. Ne vom mărgini să învoicăm doar un singur exemplu. În primul an după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, unii scriitori, impresionați de privilegiul grandioasă a marilor mase de oameni trezite de revoluție la o activitate politică conștientă, dar neînțelegînd în administrarea legilor revoluționare care guvernau mișcările acestor mase, au scris o seamă de opere, așa-zise „științifice”, în care revoluția apare ca o dezlănțuire spontană a unor forțe aproape orbe, minate în luptă doar de un fel de instinct social. Insuficiența artistică a unei atari reprezentări era evidentă, cu atît mai mult cu cît la unii scriitori (Babel, Artiom

Vesolii) ea a degenerat firesc în alu-necări naturaliste de prost gust. Exigența artistului și cerea scriitorului să descopere în haosul aparent al revoluției „factorul conștient” conducător. Dar, din nou din cauza contactului prea superficial cu realitatea vie a luptei — mulți scriitori nu l-au putut descoperi decît exterior. În secesiunii, romanele și piesele de teatru s-au umplut de tot felul de „oameni în scurte de piele”, cu pumni de oțel, voință de fier, profil de piatră, etc. S-ar fi părut că creația a ajuns într-un impas, dar tocmai o asemenea concluzie deșănțată a scriitorilor sovietici nu puteau s-o accepte. Căutările și eforturile de creație au culminat, pentru ca în cele din urmă, din această confruntare neostenită a celor mai variate preocupări, să ne născă „Ceapave” de Furmanov, „Infringerea” de Fadeev, „1919” de Alexei Tolstoi. primele două volume ale „Domului li-niștii”, etc.

Se pare că de aici am putea extrage un învățămînt foarte prețios. Realismul socialist nu este, evident, un etalon de măiestrie, ci o metodă de creație, deci în primul rînd o anumită atitudine estetică față de lume. Dar realismul socialist este totodată și creația epocii socialiste, ceea ce presupune datorită de a răspunde artistic unor realități infinite mai complexe decît tot ce a văzut omenirea pînă acum. Iar asta cere măiestrie, măiestrie și iar măiestrie.

Mihai Novicov

NAGY ISTVAN

„Dincolo de barieră”

(Urmare din pag. 1)

gele lui scapără ochii... nici măcar gazeta n-am vreme s-o citesc”. Furkán lucra în fabrica de ghețe, cite zece ore pe zi, are o casă de copii înfomețați, e în continuă goană după naști și a trecut nevastă gria de a distribui copiii, într-o ordine strictă, după necontenitele împrumuturi, la vecini. Sós Ferenc, mașinistul manipulant, are degetele ciuntite într-un accident și forțat... prosperitatea cu tot felul de tentative „sigure” printre care figură la loc de cinste creșterea porumbelor, albinăritul și viermii de mătase. Balinth cărușășul și Szász Pal, muncitor la fabrica de piele, speră că într-o zi vor putea mînce pe săturate și vor avea o casă în care se va putea face duș. Iar Kovács, zugrăvit, cu pauciunea lecturii practică, die motive de economie, la lumina felinarului, imaginează îndepărtate călătorii prin Tibet, Africa și înghețatul Pol Nord.

Dar strada nu e condusă de băgăți. Adevăratele ei stăpîne sînt femeile, forță știută și temută în cartier. Ele nu sînt numai mame și gospodine ci, electivi, tovarășe de muncă ale soților, suferind deopotrivă acasă și în fabrică. Sînt toate muncitoare și în zori, cînd pornesc grăbite la lucru, lasă copiii, o dată cu indemnul la cumințenie, oală cu fierțur pentru prînz. Tî-nute în întineric, n-au, cu excepția lui Sós, conștiința clasei din care fac parte, cîntînd, ca Bedő, pradă superstițiilor. Meru amărîte și în penurie caută, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată binecuvîntare pentru nevoiași”. A intrat de tînră muncitoare la fabrica de tutun, se visa actriță aclamată și s-a căsătorit cu „un templar de mobilă de artă, care se pricepea totuși și la ușă”. Într-o zi a lăsat-o să se vînturească, fără succes, drumul pe care-l identifică — ironie — în persoana bieteie văduve Gigzáné, acuzată, medievial, de vrăjitorie. Bătrîna cu existență solitară a avut o copilărie mistică în casa părintelui, oizmar mesticuit de dorința de a inventa „pantofii minune, tari ca fierul, cu neputință de rup, fini și ieltni, adevărată bine

